Број 135. У Новом Саду у среду 23. јуна (6. јула) 1910. Година XLV.

„Застава“ излази сваки дан два пута, а изузев у понедељком једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаљу на један месец 2 кр. 70 пот. на четири године 8 круна. Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 3 кр. 26 п. на четири године 9 кр. 75 пот. — За Аустрију и све остале земље на четврт године 10 круна.

Појединим бројевима од петка цена је: за целе године 2 круне, на целу годину 4 кр. за остале земље годишње 6 круна 50 пот.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Телефон бр. 131

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

(Вечерњи лист.)

Издаје „РАДА“ ДЈОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА у РУМИ

За огласе плаћа се по 12 пот. сваки ред оваких ситних слова.

Уредништво »Заставе« је у кући г. Ј. Т. Чавића. Администрација »Заставе« налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 16

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији »Заставе«.

Рукописе не враћамо

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Чек-конто 12008.

Куенов положај у угарском сабору.

Данас ће угарски сабор одржати седницу, да саслуша извештаје одбора о индемнитету (привременом прорачуну), адреси и о предлогу за регруте. Затим ће се установити дневни ред, по којем ће се узети ови предлози у претрес.

Гроф Куен хтео је, да сабор најпре изгласа индемнитет и број регрута, па онда тек пређе на расправу адресе, која је одговор краљу на престону беседу. Да би то омогућио, сазвао је конференцију свих саборских странака. Кошут је вољан био да пристане на тај дневни ред, али Јустова и пучка странка изјавиле су, да задржавају потпуну слободу свога рада Неће, дакле, ничим да се обвезују Куену

Куен се још увек ломи, шта да ради. По свима изгледима судећи, и он ће предложити, да се најпре узме у расправу адреса. Његови листови пишу, да ће се саборска опозиција испуцати код адресе па ће онда расправа о индемнитету и регрутима ићи брже и лакше. Куен се нада, да ће Јустова странка и сама гледати, да се све то што пре сврши. Лето је, врућина је велика, па је тешко саборисати!

Јустова странка тражи најпре расправу о адреси, да том приликом изнесе све незаконитости, које је починила Куенова влада приликом последњих избора за угарски сабор. А нема сумње, да се ту има шта изнети. И сам је гроф Тиса признао, да је Куенова странка на многим местима чинила незаконитости и служила се новцем, али ипак не би било успеха, да интелигенција није напустила коалицију Куен осећа да ће расправа о адреси изнети сву срамоту његових избора па стога је у бечком листу „Фремденблату“ изјавио, да се влада није служила новцем, да је прича о страначкој каси измишљена и т. д По његову мишљењу има се успех владин на изборима уписати у заслугу ратарима. Ратари су сити већ разних фраза, па су се пријубили влади. Угарски ратари се не поткупљују.

На то вели Тисин лист „Az Ujság“, да је Куен претерао хвалећи угарске ратаре. Ма колико порицао Куен, не може збрисати факт да је новац употребљен на изборима Као што се точак у колима не може окретати без коломаза, тако се и избори у Угарској не могу обављати без новаца. То вели Тисин лист, а уредници тог листа знају добро, како је било Узалудно се Куен пере пред бечким листом, не може се опрати, а саборска расправа о адреси изнеће све покоре, које је он починио на изборима. Тада ће се се чути, како је створена данашња владина већина

Један део владине странке није задовољан са Куеновом тактиком. Требао је Куен најпре да стави на дневни ред индемнитет и предлог о регрутима Чим је попустио, показао је своју слабост према Јустовој страници. Тако веле они, који нису за то, да се најпре узме у расправу адреса И Куен би радо изменио дневни ред, али зна, да му то не би ништа помогло. Чим би то урадио, опозиција би отпочела опструкцијом а онда не би ништа постигао. Овако се нада, да ће успети. Рачуна, да ће опозиција бити мекша, кад јој изађе на сусрет.

Но није искључено, да ће се преварити у рачуну Опозиција неће Куену опростити насиља при изборима. Она мора тражити одмазде за насиља. То је оно, од чега трепе Куен и његови мамелуци. Поред тога ће Јустова странка тражити, да се што пре уведе опште, једнако и тајно бирачко право. Куен ће морати а призна, је ли пријатељ општег, једнаког и тајног бирачког права — и хоће ли то право да оствари одмах? Ако се изјави за опште, једнако и тајно бирачко право, настаће раздор у владиној странци, а ако се изјави против тога, опозиција ће добити маха у народу, па се његова владавина неће моћи дуго одржати. Огорчење у народу даће опозицији јачег полета у сабору.

Сад се види, да је Куену много лакше било спровести незаконите изборе, него у сабору спровести оно, што од њега Беч тражи. Опозиција је у сабору у много јачем положају, а она ће зацело умети и да се користи тим положајем Ако Куен не успе, да у сабору спроведе све оно, што од њега Беч тражи, онда је његов пад неизбежан Можда ће покушати, да гажењем саборског пословника спроведе бечке жеље, али то ће му се осветити, као што се осветило и Тиси 1904 године.

Политички је положај у Будимпешти још увек завршен. Куенова влада има већину у сабору, али њена владавина није ипак утврђена. Зато се саборска расправа очекује са највећим интересовањем.

Нови Сад, 23. јуна.

Политичке прилике у Угарској. Данас је седница посланичке куће, на којој ће известилац адреског одбора Ланг приказати одговор на краљеву престону беседу (адресу). Известилац финансијског одбора Хегедиш поднеће извештај о индемнитетском предлогу, а известилац одбранбеног одбора Шољмоши о предлогу за давање новака. У данашњој седници имаће сабор само да одреди време и дневни ред идуће седнице. Држи се, да ће министар-председник Куен предложити, да седница буде у петак и да се расправља о адреси.

Адреса, што ће поднети сабору Ланг, састављена је — разуме се — по укусу владе и њене странке. При адреској расправи предложиће своје адресе Јустова, Кошутова, пучка странка и народносни клуб. У тим својим адресама жестоко ће напасти владу, а разлога за то и материјала имају обилно. Куенова влада и њени органи и пре избора, а и о изборима починили су довољно неправилности, незаконитости и насиља, те ће опозиција све то да изнесе при адреској расправи. Независњачка Јустова странка ће у свом адре

ПОДЛИСТАК.

СА ПОГРЕБА ДРА ЛАЗЕ ЦВЕЈИЋА.

Говор проте Боже Поповића у цркви.

Ваше Високопреосвештенство!

Тужни зборе! После топлих молитава и тужних свештених песама после утешне науке св. еванђеља, ваља и мени као свештенику да се опростим са нашим миљеником, са народним послаником, са пријатељем својим Лазом, јер он полази данас на далеки, на необични пут, на пут у живот вечни.

Тужни глас о изненадној и прераној смрти твојој, драги покојниче, немило је изненадио, или боље да речем, поразио је сваког твојег познаника и пријатеља. Па с тога куд год погледам, видим само сузне очи, камо год се окренем, чујем само тешке уздисаје Сваки те жали, који год те познаје, драги покојниче, а твоје познанство, у родном ти месту превелико је. Зато данас тако рећи цео Вршац плаче и запева за тобом. Нема зар Србина не само међу твојим једномишљеницима него и међу противницима твојима који би те познавао а не би те поштовао, љубио и уважавао зато си увек и одликован био народним поверењем, зато те је српски народ недавно и изабрао једногласно за посланика својега, за посланика вароши Вршца, — оног Вршца, који је увек бирао за посланике најродољубивије, најславније синове српскога народа. А до те славе, до тог уважења и поштовања дошао си само својим неуморним родољубивим радом на част, славу, срећу и напредак народа својег. Ма да је кратко време, како си почео на јавном пољу као самосталан радник да радиш, и зато кратко време много си урадио, много заслуга стекао. Но много си и започео, ал' ево на жалост нашу час умрли омео те, спречио ти да извршиш започета племенита дела своја. Па када се у обзир узме, да си радио родољубиво, а без икакве личне користи своје, шта више врло често на штету своју, онда се признати мора, да си тако радити могао само из превелике чисте љубави према народу својем. Зато и јесте туга наша за тобом, драги покојниче, тако голема; зато нас и ти пити тако љуто рана, коју нам зададе прерана смрт твоја.

Но ти, драги покојниче, ниси имао међу Србима само много пријатеља и поштовалаца, тебе су многи поштовали и уважавали и остали наши поштовани суграђани Несрби, што показује и данашње велико учешће у овом свечано тужном спроводу при вечном растанку с тобом са овога света.

Човек се понајвише цени по чистоти срца својег и по племенитости душе своје. А ти си, драги покојниче, био племените душе, чиста срца, несебичан друг и пријатељ, примеран у породичном животу, побожан и веран син свете православне цркве, зато те данас испраћа и св. црква са свима почастима својима.

Наша туга и бол, драги покојниче велика је зато, што си ти за собом оставио празно место у нашим редовима, које ће се тешко у скоро са теби равним попунити моћи. Но колики јад и тугу зададе, драги покојниче својој мајци, браћи и сестрама својим, верној љуби и јединчету својем. Они те научише поштовати и љубити још више него ми, зато више, што имадоше прилике и више и боље да упознају тебе и твоје племените врлине. Зато место, што си оставио празно као послушан син као мио брат, као нежни муж и брижни отац, то се место у породици твојој никад више не попуни. Зато и јесте туга твоје породице за тобом тако велика и неизмерна.

Но ако има и може бити утехе на овоме свету још, ево вољно вам је пружамо поштована породицо драгога нам покојника нашим топлим и усрдним саучешћем у туги вашој, која је и наша. А молимо се Творцу свевишњему, да вам он као милостиви отац небески даде оне праве небесне утехе, а као судија правде да нашем покојнику даде вечно рајско насеље.

За родољубиви рад твој прими, драги покојниче, данас од нас последње топло и искрено хвала, а ја као свештеник праштам се с тобом опроштајем, којим се пра шта наша света црква од своје деце са

ском предлогу тражити уз то изборну реформу на основу општег, једнаког и тајног изборног права и економску независност Угарске. Расправа о адреси биће врло бурна.

Министар председник Куен, неки чланови његове владе, те многи посланици његове странке обећавали су о изборима опће и једнако право гласа. И у престоној беседи истакнута је као најпреча државна потреба изборна реформа на том основу. При адреској расправи имаће Куен прилике, а и мораће да се изјасни о томе. У политичким круговима је опће уверење, да Куенова влада не мисли да створи таку изборну реформу, јер би тиме изазвала расцеп у својој транци Оно је било само обећање пред изборе, а Куенова влада не сматра се баш обвезаном, да та своја обећања и испуни. То се види и по овоме Пред изборе и о изборима обећавала је Куенова влада, да ће уредити плате државних чиновника. У седници финансијског одбора питао је гроф Тодор Бађањи министра финансија Лукача, какво становиште влада аувима гледе уређења плате државних чиновника. Овај је одговорио, да влада засада не намерава ништа предузимати у том правцу.

Свесловенски новинарски конгрес.

— И. Иванић.

Софија 21. јуна

I

Свечано отварање словенског конгреса почело је у 10½ сати пре подне 21. јуна Велика сала огромне палате официрске касине била је препуна најотменијег света. Ту видесмо интелектуалну Софију. Активни и бивши министри, политичари, народни посланици, књижевници, професори универзитета. новинари и т. д. испунили су дворану. На галеријама било је грађанство, многе госпође и новинарски известиоци.

Председник свесловенског новинарског савеза Јосиф Холечек отворио је конгрес врло лепим говором, у коме је изнео потребу оваких конгреса и величину посла, који га чека

За тим је по предлогу Холечека конгрес једногласно изабрао председништво конгреса:

За председника конгреса С. Бобчев. За тим од стране Бугара: потпредседник Велчев; секретари Коледаров и Козак Чермак.

Од стране Словенаца: Габршек, потпредседник и Расто Пустосламшек, секретар.

Од стране Срба: Стеван Ђурчић, потпредседник, а за секретара: Иван Иванић

Од стране Руса: Пољански потпредседник, а за секретара Сватковски.

Од стране Чеха: почасни председник Јосиф Холечек, генерални секретар конгреса Јан Хејрет.

Избор сваког појединог члана потпредседника и секретара поздрављен је био пљескањем и бурним узвицима: „Живела! Na zdar!“

Изабрани председници и секретари заузеше своја места

Ст. Бобчев, председник, у говору пуном одушевљења и полета изнео је важност овог конгреса, истичући важност словенске штампе за раздробљене словенске народе, који треба да се уједине културно. — Бобчев је нагласио и изјавио радост, што овде види сакупљене одличне представнике словенске јавне речи: руске, чешке српске, словеначке, пољске, словачке и бугарске. Браћа Словени виде по одзиву Бугара, колико им је словенска ствар и словенски гости драги. Озде гости виде шефове свих бугарских политичких странака. Словенском новинарском конгресу жели најбољи успех.

После овога су у лепом говору поздравили конгрес Бугари: Кротев, министар просвете; Кирков, председник општине софијске: Поп Илијев, ректор универзитета; Ив Гешов, председник друштва бугарских књижевника; Бичев, председник савеза земљорадничких задруга. Говорници су поздрављени бурним одобравањем.

Стеван Ђурчић, председник српског новинарског удружења подноси предлог, да се Јосиф Холечек изабере за почасног председника конгреса и истиче Холечекове заслуге за словенску ствар и новинарски савез. (Прима се! Живео Холечек! — Холечек заузима председничко место десно од Бобчева).

Бобчев износи заслуге Холечекове за словенску ствар и изјављује му у име конгреса захвалност на раду.

Ђурчић предлаже, да конгрес телеграфским путем поздрави владара братског бугарског народа, који нас је тако гостољубиво дочекао. Усвојено је једногласно.

Јосиф Холечек, председник свесловенског новинарског савеза, новинар у Прагу, реферисао је на чешком језику о значењу и циљевима овог савеза. Одштампани реферат на 12 страна раздељен је члановима конгреса. Тај савез датира од 1897. године, заслугом чешког новинара Јана Куфнера. Износи рад савеза од постанка до данас. Објашњава значај револуција донетих на досадашњим конгресима, од којих је овај девети. Први конгрес био је у Прагу, а затим сваке године по један у Кракову, Љубљани, Дубровнику, Пилзну, Опатији, Храдишту и 1908. године опет у Љубљани. 1902. године основан је средишњи савез, чији је први председник био Михајло Чилински. Словени су се еманциповали од немачког језика, заслуга је савеза што се сад еманципују и од немачке штампе Износи успехе савеза на пољу културе, штампе, привреде, начела „Свој своме“; спомиње успех изложбе „Српске Жене“ и износи рад на оснивању словенске телеграфске новинарске агенције, која до сад није прорадила услед оскудице новчаних средстава, те ће остварење овог задатка, као и Словенске Банке, припасти великом свесловенском конгресу. У реферату се говори о положају свих словенских народа, о „велеиздајничкој парници“ у Загребу и уопште о агресивном стремљењу највећег нашег непријатеља — германства. (Говор Холечеков је бурно поздрављен.)

В М. Велчев реферисао је на бугарском језику о прошлом и садашњем положају бугарске штампе изнео је врло леп историјски преглед бугарске штампе и био је одушевљено поздрављен.

Са великом пажњом саслушане су речи Драгана Занова о условима успеха конгреског рада, који треба да пропагира руски језик као словенски језик

У подне је био банкет за 200 особа.

Политички преглед.

Протест Србије, Русије и Црне Горе. Београдски листови јављају да се Србија одазвала позиву црногорске владе и српска влада је донела одлуку, да Србија заједно са Русијом и Црном Гором уложи протест на турску владу противу гоњења српског живља у Турској Протест Србије, Русије и Црне Горе у Цариграду, биће, по свој прилици, учињен још ових дана.

Одгода аустријског сабора. Бинертова влада је у великој незгоди. Држање Пољака у питању канала, па опструкција Јужних Словена у прорачунском одбору, а сада је придошла томе и оставка Кијарија, председника прорачунског одбора; све то показује јасно, да ће се врење и трвење из одбора пренети и у само царевинско веће и ово неће моћи да ради. Стога је Бинертова влада одлучила, да закључи садање заседање аустријског са-

---

„вѣчная твоя память“! Слава ти, дични сине рода свога, слава ти до века! Амин.

* * *

Јаша Томић је на раскршћу, код „Мале цркве“ рекао у главноме ово: Драги покојниче!

И ти си пошао по трњу.

Осећао си, да осим тебе и твојих најближих има још неког, ко хоће да живи и има права да живи. Народ.

У теби је било оне велике љубави која обухвата народ твој, а која упире поглед и бригу и на цело човечанство. Ти си ту љубав наследио и научио од дичног оца твога. А кога захвати та љубав, тај не наилази у животу на руже, тај гази по трњу, а говоре и кажу, да за њега нема ни захвалности.

А зар тражи захвалности онај, који истински воли народ и ради за народ? Права љубав не мисли никад на себе, она све даје, а и не зна да даје, и никад ништа не иште. Иначе то не би била љубав, неко самољубље.

Онај који хоће данас да ради за народ, мора имати много праве љубави. Јер се народ још развија. Он још није упознао снагу своју, ни важност своју, нити је свестан достојанства свога. Али је у народа срце на месту. Ти си њему дао љубав твоју, а он ти је ту љубав вратио. Народна љубав према теби, показала се у народном поверењу. Та и недавно, на последњим изборима, народ ти је једнодушно поверио оно, што му је најсветије. Поверио ти је да му заступаш цркву и школу.

Тек си био на почетку твога правога рада. И већ те нестаде. Али си постигао да је успомена на светао дом Ђуре Цвејића, постала још светија. И постигао си, да те данас не оплакује само мајка твоја из чијег си крила поникао, и не оплакује те љуба твоја, нити те оплакују твоји најближи по крви, него те жали и народ твој. А над чијим гробом кане народна суза, тај се није бадава родио.

Шта би радио народ, зар би он могао живети да нема људи који за њега раде живе? И ти си љубио народ свој и радио си за њега и зато ће ти земља бити лака.

Драги покојниче! У име српске народне радикалне странке; у име управе њене, чији си угледан члан био, опраштам се тобом и кличем ти: Нека ти је хвала и слава!

* * *

Говор др. Славка Милетића на гробу.

Тужни зборе!

Зао удес спустио је и опет своју тешку руку на вршачко Српство. Као гром из ведра неба ударио је међу нас, оборио нам најчвршћи стуб.

Није још честито залечена ни она дубока рана, коју нам је судбина задала, када нам оте нашега вођу и великана Ђуру Цвејића, а ево нам се отвара нова рана, исто тако љута и тешка данас, када нам изненада, мучки отрже и његова достојна наследника, његова дична и заслужна сина, нашег милог Лазу.

У цвету младости, у напону најједрије мушке снаге, у сред одушевљеног родољубивог рада, а у ове тешке дане, када га је једнодушно народно поверење послало у тешку борбу за наше автономне тековине, које су у опасности — стиже га ледена смрт, поништи наше наде и зави нас све у црно.

Неизмеран је то губитак за овдашње Српство, незалечива рана за вршачку српску народну радикалну странку, којој си ти, драги Лазо, био веран, одан и вредан члан и од које те ништа не би могло отргнути осим неумитне ледене смрти.

Ти, који си био по примеру свога великога оца најоданији и највернији оној застави, на којој су исписана начела наше српске народне радикалне странке; ти, који си у свакој борби, у првим редовима стајао; ти који си својим младићким одушевљењем, својом говорничком ватром вазда све нас соколио и одушевљавао, напушташ нас данас и остављаш за собом празнину, која ће се дуго осећати и која се не може лако попунити.

Драги и мили покојниче!

Крвавим сузама бисмо те оплакивали, ми твоји најближи пријатељи, твоји сарадници и једномишљеници, кад бисмо смели срцу дати на вољу. Али овде не сме бити суза. Када пада војник, који је до последњег издисаја био веран својој застави другови његови морају стегнути срце, целивати ону заставу, којој заједн

ГОВОР
против Бож-дара Поповића

држан у саборској седници од 12. (25.) јуна 1910

Посланик Б. Поповић: Славни саборе! Ја ћу, колико ми је могуће, што тачније да критикујем рад, односно извештај ревизионог одбора у погледу манастирских рачуна. Предговорник је рекао, да је тај рад, зато што је кратко време било, летимично састављен.

И ја признајем тај факт, јер за кратко време не може се све свршити, што је потребно, да се прегледе ови рачуни. Али, високи саборе, ја морам ово да приметим. Извештај замера, зашто књиге нису прошивене и запечаћене у средишњој манастирској благајници. Нема сумње, да је боље, да се те књиге прошију и запечате и да се унапред овере. Али се тако воде књиге и у књиговодству код народних фондова. И тамо за толико година, па и за прошлих двадесет година, као и ове године, књиге нису прошивене ни запечаћене, а нису ни оверене, него се воде исто тако као и овде. Па кад се главном књиговодству не замера, него им се чак изричу некакве похвале, зашто се овде замера? То је тако рађено од давна, и то због тога, што ми нисмо некакво трговачко удружење, које мора да штемплује своје књиге, те с тога ми морамо донекле веровати нашим чиновницима. Кад буде на крају године, онда се књиге увежу и ставе онамо, где треба. Даље се говори, да има неких неправилности, али нису тачно наведене те неправилности; кад би тачно биле наведене, ја би их опровргао, као што ћу оно, што је у извештају речено. Каже се н. пр., да у књиговодству не могу да се нађу сви списи. Рад овога књиговодства није тако сасвим обичан, он је комплициран. Мора да се разуме прво: манипулација, како се тамо ради и онда се може тек о списима говорити. Има и данас, а биће може бити у току године, па чак и до године списа неких, који се налазе код надзорништва; има списа, који се налазе код књиговодства, јер сама потреба тако изискује, да списи морају да се циркулишу, да би свако оделење могло да их употреби онако, како је тамо означено. У осталом, кад се узме у обзир, да је недавно долазио министров изасланик, који је све те списе прегледао, па разуме се, да ти списи још нису сви могли стављени бити на своја места, онда се то не може узети као нека немарност или неправилност.

Каже се за неке манастире, да нису се књиге водиле засебно, и нема забележено, ко је закупник, колико он има да плати (колико је дужан) и колико је платио. Ја колико знам, сваки манастир засебно има своје књиге, само оне нису неке дебеле увезане књиге, јер то и не може да буде. Ово је, господо, прва година, како радимо по свом начину и сваки у првој години кад почиње, мора да гледа начин, како ће најбоље да се изведе оно, што се жели. У тој првој години заведене су свеске, које ће после на крају године, или после 2—3 године да се увежу. А као што сам рекао, ја бих вас позвао у књиговодство, да вам покажем, да књига има, и с једне стране стоје „дужности“, а с друге стране „отплате“. Књига је штавише подељена у три дела, те три закупника долазе на једну страну. О томе се сваки може уверити. Али узмите манастир Златицу, за тај манастир не треба више од два до три листа, па зар и за тај манастир да узимамо велике књиге? — Каже се даље, да се не може у књиговодству због неуредности прегледати. Ја држим, да и прегледање само по себи има својих правила, и кад би се та правила испуњавала као што треба, ја сам уверен, да би то прегледање могло врло лако да се спроведе. (Чује се: Која су то правила?) Ако желите, ја ћу вам и то казати. Треба прво благајницу прегледати, видети колико има новаца, каквих вредносних папира итд., затим закључити благајнички дневник и видети, да ли се то слаже, па онда се после тога прелази на поједине књиге. Ја сам уверен, господо, да сте и ви тако радили, да бисте нашли, да ли је све на своме месту забележено.

Замерало се много закључним рачунима. О овим закључним рачунима било је толико говора у овом сабору, да ја држим, да више не би требало ни говорити; али ипак видим, да ни ранији предговорници а ни последњи предговорник г. Пилић није још до сада могао да увиди, у чему се састоји овај закључни рачун и како је он састављен. Он се чуди, како је могла у завршни рачун да уђе нека свота као приход, која још није примљена. Ја држим, да свако књиговодство мора да разликује појам прихода од примања. Може бити прихода у овој години, а да примање буде чак у другој и трећој години. Ја могу имати у 1909. години 100 метарских центи жита и то је приход за ту годину, а ја то жито продам тек у 1910. години и онда је то примање у 1910. години, а остаје као приход за 1909. год. (Жагор.) Код самих новчаних завода од улога манастирских за 1909. г. имали смо примити 34.000 круна, међутим нису примљени у 1909. год., јер ниједан завод није хтео да плати камату у 1909. за исту годину, него тек у 1910. г. јануара месеца. Па зар тих 34.000 кр. само зато, што су случајно примљени у 1910. г., не спадају у приходе од 1909. г.? Ја не знам, ко би још то могао рећи. Али, господо, за тај закључни рачун рекао је саборски одбор још новембра месеца да се састави, а била су тада постављена начела, по којима је он био и састављен. Међутим саборски одбор послао је једног својег изасланика да га прегледа, и, као што сам извештај вели, тај изасланик није се са њим сложио. Саборски одбор састао се 21. маја и онда је донео други закључак, да се према другим начелима састави закључни рачун. Ја се само томе чудим, да од 21. маја до данас књиговодство није добило ту одлуку саборског одбора, да по тим другим начелима тај закључни рачун састави. По тим начелима треба да дођу сви приходи, који су пали у 1909. г. односно сва примања у 1909. г. на рачун 1909. године, а сва примања, која су пала у 1910. г. да буду за 1910. годину остављени. Међутим пошто књиговодство није ни до сада добило споменуту одлуку, оно није могло тај закључни рачун ни саставити по тим начелима, а ја бих волео, да је баш по тим начелима састављен тај закључни рачун, и онда би господи из ревизионог одбора, која су вршила преглед, ствар била јаснија. Тај начин употребљен је и код главног књиговодства и главно књиговодство не брине се за коју је годину неки приход, него оно само води примања у тој години унесеним и о тим примањима води рачуна и ништа више. О томе је већ било неколико пута говора и ја мислим, да смо сасвим довољно и јасно разјаснили, што је нас руководило, кад смо наредили, да се овако закључни рачуни саставе.

Што се тиче оних 100 јутара земље манастира Ораховице... (Чује се: Шуме!) Да, шуме, случајно рекох земље. — Што се дакле тиче те шуме, пребацује се, да та шума није још продата. Зацело није још продата, али се може још продати, јер то не спада у турнус; та шума се може прокрчити и продати, те кад је узето за 100 јутара 21.000 круна, то је доста, јер то значи, да свако јутро вреди 210 круна. Ми смо тај приход узели, пошто нас је шумар тако известио. (Грађа.) Молим Вас, то је било у оном начелу ранијем, но нека се поново састави закључни рачун, па ћете видети, колики је приход, кад се буде састављао закључни рачун по овом новом начелу, онда ће бити не 220.000, него ће бити 307 хиљада чист приход.

Позовите књиговодство, да састави тако закључни рачун, па ћете се уверити, да је тако. Г. Пилић замера, зашто се у прорачун метнуло 210.000 а по закључном рачуну износило је 220.000 круна. То долази отуда, што смо ми прорачун састављали у време, кад завршни рачун није био готов и онда је то била претпоставка за 1910. год. и прорачун се на томе и оснива, али закључни се рачун оснива на цифрама и приходима, који заиста постоје. (Посланик М. Пилић: Зашто то нисте метнули?) Јер нисмо знали, да ће толико бити. Са оне се стране непрестано пребацује, а где је новац, као да ту има нешто страшно. Тај новац тек ваљда није у мом џепу или у џепу ма кога од нас. (Чује се: А где је?) Изволите прегледати благајницу, прегледајте готовину, папире и уложне књижице, па ћете видети, где су ти новци. (Чује се: Где су?) Па изволите прегледати. (Чује се: Нема их!) Ви знате врло добро, да се манастирима предујмило, није се могло чекати приход од 1910. год. па тек онда да им се даје, него су се морали давати предујмови из 1909. год. да могу живети. О томе има рачуна у књигама, и они јасно говоре. Изволите отићи тамо, па ћете све наћи.

Замерало се даље, да су извештаји неких изасланика писани оловком. Ја не знам, који је изасланик писао оловком извештај свој, само знам, да сам ја извештај писао мастилом, али сам лицитациони записник доиста писао оловком. Ја, господо, нисам ни могао то друкчије да радим, јер изилазити на поље, под ведрим небом и лицитирати и у исто време записивати, то је немогуће друкчије, него оловком. И ја сам то обележавао оном оловком од мастила. Та се оловка не употребљава само код нас, него се употребљује и на поштама и на жељезницама и нико тој оловци не замера и ја не знам, зашто би се овде то замерало. Уосталом, није ту само тај записник, него има још и других исправа, које поткрепљују тај записник, а које су писане мастилом. Према томе нема ту никаквог фалзификата, нити има какве бојазни и какве опасности, што се то писало оловком. Замерало се даље и то, зашто извештаји нису послати одмах, чим је посао свршен. Ти извештаји нису могли бити послани одмах зато, што је и један и други изасланик имао више манастира, па кад је свршио посао у једном, ишао је у други и тако даље оставио, да је тек код куће могао да састави тај извештај и да га пошаље онамо куда треба. Замерало се и то, да новац није одмах послат у централну благајну, него је код изасланика неко време био. То долази, господо, отуда, што се манастири не налазе у великим варошима, где има поште, да се може новац послати одмах, него се морало чекати, да се више новаца сакупи, па тек онда пошаље. Ја држим, да то није тако страшна ствар, што је уложен новац у поједине заводе, тиме смо помогли заводима и сиротињи.

Каже се, да смо ми без дозволе саборског одбора улагали новац у новчане заводе, али то не стоји. Ми нисмо улагали без дозволе новац у заводе, јер је о том одлучено у саборском пододбору и дозвољено је, да се може у један или други новчани завод уложити новац. У свако доба, кад год је требало, подизан је новац. — Дакле, ако је којем заводу тиме помножено, поможено је српском заводу, па не знам, зашто вам је то жао. (Посланик др. Јован Радивојевић-Вачић: Али тај завод не сме бити радикалски. Бука. Председник звони.) Тако је н. пр. добила зајам српска вршачка банка, па имате ли што против ње? (Посланик Св. Прибићевић: Ко још?) Даље се замера то, што су поједини изасланици водили са собом помоћнике и писаре од своје куће. (Посланик Св. Прибићевић: О том је већ говорио Вачић.) Господо, и ја сам то морао чинити и казаку вам зашто. Године 1908., кад сам био у Сенђурђу, примио се испочетка један калуђер, да ми помогне, али кад смо склопили рачун, фалило нам је 4 круне; шта сам могао да урадим? Нисам хтео да човек штетује, па сам му дао из свога џепа. (Посланик Св. Прибићевић: Ко је тај калуђер? Бука.)

Председник (звони): Молим, да господа не прекидају г. говорника, јер он не спада у оне, који упадају у реч.

Посланик Б Поповић: После ми је помагао г. архимандрит бездински, па кад смо при крају склапали рачун, опет је неко тражио 10 кр. као више уплаћених, што је г. архимандрит поклонио. У манастиру

Беочину фалило је 16 круна итд. Дакле нисам могао онда да тражим, да ми се бадава помаже, јер не могу људе да наводим на штету. Дакле, морао сам повести са собом једног младића, а после једног богослова. (Посланик Вал. Прибићевић: Па има учитеља!) Кад је било учитеља, ја сам их узимао, али кад већ тамо нисам могао никако поверљивог наћи, онда сам повео неког са собом и ја држим, да није много, ако сам дао 4 круне дневно.

А сада да пређем на ону ствар, о којој су господа овде највише говорила, а то су дневнице. (Посланик Мл. Пилић: А шта је са пивом?) Чекајте, све ће редом доћи.

Дакле, да пређем на дневнице. — Ја сам у сваком случају, кад год сам куд ишао, тражио дневницу, кад сам држао да ми припада, а исто тако и путне трошкове. Више се пута дешавало, да ја нисам био код куће, кад сам требао да дођем на седницу саборског одбора. Тако сам једанпут био са својим сином у Базијашу, а ипак нисам рачунао путни трошак из Базијаша, него из Вршца. (Посланик др. М. Свињарев: Штета, што нисте то учинили. Бука. Председник звони. Посланик др. Ј. Половина: Могао је бити у Петрограду, па искати путни трошак. Председник звони.) И заиста, кад год сам путовао из Вршца овамо, никада нисам зарачунао више од једне путне дневнице. Међутим г. Прибићевић је говорио, да он, кад иде из Загреба, рачуна две путне дневнице зато, што у 5 сати увече пође, а сутра дан ујутру дође. Ја из Вршца исто тако не могу за један дан да дођем. Ако идем преко Сегедина у 5 сати увече пођем, а тек сутра ујутро око 9 сати дођем овамо. Исто тако ми је, ако идем преко Панчева, морам да ноћим, јер нема везе, (посланик Св. Прибићевић: Шта не би било везе?) па ипак нисам никад зарачунао две путне дневнице. Путне трошкове сам зарачунао према оном, што сам издао. Ја не говорим то не знам чега ради, него да видите, да није истина, да сам ја добивао дневнице, колико ми не припада.

Надаље колаудација вршачког двора је обављена три пута. Први пут је трајало 6 дана, други пут 4 дана, а трећи пут 2 дана. Ја сам био изаслан са мојим другом дром Славком Милетићем и нисам тражио ни једне дневнице; а зашто? Зато, што нисам имао никаквих издатака, јер сам био код своје куће, па сам сматрао, да није потребно да тражим дневнице, а могао сам тражити, јер ми по праву припада. Исто тако сам радио и у другим приликама, само ми је жао, што немам код себе списа као мој друг г. др. Вачић, па би вам тачно показао. Ја сам ишао молити, да ми дају те списе, али нисам нашао своје трошковнике међу извештајима. Где су, ја не знам. (Посланик Св. Прибићевић. То је леп уред. Посланик Р. Марковић: Нисмо их ни ми све видели, али оно, што смо видели, оно је тамо. Бука. Председник звони.) Молим Вас, могуће је, да су где год нестали, али ја не знам, где су ти списи. Ја сам их предао у своје време.

Ја сам увек, као што сам рекао, из Вршца овамо рачунао само једну путну дневницу. Кад сам зими преко Сегедина морао путовати, па нисам могао да ухватим везе са оним влаком, који иде из Пеште за Карловце, онда сам морао изгубити два дана, те држим, да је оправдано, ако сам тога пута зарачунао две путне дневнице. Бивало је друкчије, да сам наиме одавде одлазио у Нови Сад и такођер урачунао дневницу.

У осталом држим, да ниједан од вас не може сматрати, да сам се ја с тим дневницама хтео обогатити. Иначе сам добивао двоструке дневнице, кад је држана седница саборског одбора, као што је то мој друг Вачић растумачио, да је то зато узето, што се после избора патријарха сабор тако рекућу разишао и није се састао све до 19. септембра, (2. августа) ми смо држали седницу саборског одбора и незнајући, да ћемо примити саборске дневнице, подигли смо дневнице саборског одбора и ја кажем да ми на то имамо право.

Узмите ви једног свештеника, који замењује свога друга у парохији, он ће примити своју и његову плату.

Ви изволите сад судити, да ли је то грех таки, да се може казати, да је то прљавштина. (Посл. Мл. Пилић: Јест, то је баш оно, што сте и у малим стварима показали своју прљавштину). У осталом, да више не говорим о тим дневницама. (Послан. Мл. Пилић: Како сте ви Полита нападали ради дневница. Посл. Др. Јован Радивојевић-Вачић: Ви сте му зато дали мировину од 20.000 круна. Посланик Св. Прибићевић: Пет година сте у новинама писали о Политовим прасицама. Послан. Др. Јован Радивојевић-Вачић: Ви пишете о радикалима, да су деуфраданти, а нисте то доказали. Посланик Св. Прибичевић: Ви се нисте усудили у сабору у очи пребацити те прасице, него сте га само у новинама нападали. Бука. Председник звони. Послан. Д. Подунавац: Приповедаћу вам ја о Рајићу. Чућете, како се парохије купују. Бука.)

Председник: Молим господу, да саслушају говорника, јер овако никад нећемо на крај доћи. Изволите наставити.

Посланик Божидар Поповић: Мени се често овде пребацивало, да сам ја добио највише дневница. Ја сам добио највише зато, јер су мене највише моји другови потрзали. Један је адвокат, други је лечник, и они сви кажу, да не могу, а онда иде онај, који може. (Смех. Послан. Д. Подуваваац: Прота има највише времена. Бука. Председник звони.) Срамота је за једног свештеника, да се овако понаша. Ја не требам од вас похвале. Мене су одликовали моји парохијани, који су ме изабрали за председника своје црквене скупштине. (Пљесак и одобравање код мањине и на једном делу галерије. Са галерије пада цвеће. Са женске галерије бацају доле цвеће међу посланике.)

Председник: (звони) Опомињем галерије и сада мислим, да би овој игри могао већ једанпут бити крај. Награђен је цвећем један говорник, а сада је награђен и други. Ја желим да се то безуветно обустави. Поштоване галерије молим, да се тому покоре. Размишљањем дошао сам до тога, ако ово обуставим — замерићу се, што ми је жао, само половици српског народа, макар и лепшој, а не будем ли вршио своје председничке дужности, замерићу се целом српском народу. Молим, да се то више не догађа. (Одобравање у саборници и на галеријама. Са женске галерије пада цвеће према председнику. Посланици код већине: Живио председник. Са женске галерије пада цвеће на посланике већине и мањине. Веселост у саборници. Председник више пута звони.) Сада молим мир. Ја ћу лепо молити, да се овако шта не понавља. Молим г. говорника да настави.

Посланик Б. Поповић: Славни саборе! Ви знате, да је бивша већина створила манестирску уредбу и да је она морала да гледа да ту манастирску уредбу спроведе онако како је она замишљена, да је најбоље. Она је спровела ту уредбу и према њој и манастирску земљу парцелирала и господа када један или други од мојих другова каже да не доспева а ја идем да га заменим, ја држим, да нисам зло учинио и да ми се то неможе у зло уписати него обратно (одобравање код мањине. Др. Свињарев: зашто су надзорници) Они су само двојица а манастира има више. (Др. Свињарев: Треба их позвати на одговорност). Манастирском надзорнику је било стало до тога да се не спроведе уредба како је требало и гледао је свуда где може мало ногу да подметне.

Славни саборе! Да пређем на друге трошкове. На страни 5. наведени су остали трошкови у износу од 3994 кр. а страни 6. се вели манастирска штампарија 1477 кр. и још долазе огласи то су једни те исти трошкови, само изгледа су двоструки а нису што је дано штампарији тиме се морало набавити тисканице, записници, признанице и т. д. да се лакше види та ствар, огласи исто тако морали би се објавити у новинама и како је ко мислио да је најбоље, тамо је објавио. Ја сам на пр. у „Застави“ други у „Србобрану“, трећи у „Бранику“ где је мислио да је најбоље. (Св. Прибићевић: у „Бранику“ нисмо читали.) Баш је надзорник увек у „Бранику“ објављивао. Замера се зашто су уведени трошкови парцелирања 2857 а не свих 14 хиљада круна. Ова парцелирања нису обављена само за једну годину 1908. и 1909. него за сва времена, и то што су премерили инжињери, остаће, с тиме ће се саставити планови и онда ћемо имати код куће у свакодоба колико има који манастир земље и какове земље.

Даље тај трошак око парцелирања неможе се на једну годину риноделити. Сваки паметан газда, који има нешто да ради, распореже то на више година, тако смо и мм то на више година распорезали. На 1900. спаса 2.857 круна а није прокрнумчарено они 14.000 круна да неће учи. Хоће ал ће свака година носити свој трошак. (Посл. Р. Марковић: а нови мернички трошкови?) Нове мерничке трошкове уплаћују сви закупници јер они дају од јутра 1 круну и не само да тиме отплате те мерничке трошковее него још и преостаје. (Др. Свињарев: Скупа је земља). Ја вас не, чујем па не могу да вам одговорим. И ето тако је 75.000 кр. осталих трошкова унесено на годину 1909. а они они други трошкови до 93.090 круна биће уврштени за год. 1910. и она треба то да плати (Жагор. Председник звони) то је према оном закључном рачуну који је овде предложио, каже се да се не налази инвентар о манастирском фундусу инстуктусу, то не стоји. Има тог инвентара код надзорништва народних црквених добара. (Поп Радослав Марковић: Тек од синоћ а показа нам га надзорник, кога сте ви прогнали. Код вас има стотину ћефова. Жагор). Ви сте један орган потчињен надзорнику. (посл. В. Прибичевић: Биће вам он старешина. Татић: То ћемо видети.)

Предник: Молим г. посланике да то не увлаче у расправу.

Б. Поповић: Тај инвентар може се од 7—8 видети код надзорника, инжењера, и шумара, у књиговодство долази само оно што је уновчено, што је продано од фундуса инструктуса и то се онда одбија од онога фундуса код надзорништва. Замера нам се зашто смо неке краве продали а купили друге, пре него што је ступила манастирска уредба у живот манастири су водили на другој основи економију. Они су држали краве за приплод које недају млого млека, манастирска управа била је задовољна, држала је више крава и имала довољно млека за своју кућу, сада је наступрло друго време требало је краве променити и набавити млечне. Краве које дају више млека али зато и више коштају него обичне краве и саборски одбор је увидео да је оправдано, да ће се од три обичне краве добити толико млека колико од једне млечне. (Жагор. Посланик Пилић: то је ваша заслуга да краве долазе у сабор. Посл. Бабић; Ти си о пенцеру говорио. Жагор. Председник звони.) Пребацује нам се управо г. Пилић што смо дали 16.000 круна на лечење. Ми смо још у почетку одбијали нарочито г. архимандрите, који нису никада тражили мање од 600 круна али они су ишли на министарство и оно је решило да се мора дати. (Посланик Прибићевић: Зашто сте манастирску уредбу обнародовали с октројком? Посл. Бањанац: Зашто сте таку уредбу учинили. Посл. Половина: То је ваша уредба донела. Председник звони. Посланик Подунавац: То је ваш рад на корист српског народа. Посл. Миладиновић: То каже Подунавац, разуме се. Бука. Најмање може Жарко Миладиновић овде имати речи Миксићев слуга. Председник непрестано звони и у буци опомиње посланике.)

Посланик Б. Поповић: Ми смо их одбили али министарство је наложило да морамо дати. јер сваки калуђер има право да га лечи манастир, Шта смо знали друго него испунити и ви ћете доћи у прилику, да једно одредите а министарство наложи друго. (Др. Свињарев: Требали сте то имати на уму кад сте уредбу стварали.) Г. Прибићевић нам пребацује зашто смо уредбу обнародовали ми смо то морали у-

чинити. (Посланик Св. Прибићевић: Не него зашто сте ту уредбу с октројком промулгирали). На то не одговарам. (Посланик Бабић: Требали сте зађутати као жељезничку прагматику. Посл. Бањанин, према Бабићу, који излази из саборнице: Сад бежи напоље. Стиди се своје глупости. Посланик Др. Свињарев: Реци па утеци. Посланик Бањанин: Људи који су издали борбу за прагматику ти се усуђују овде говорити. Бука. Председник: (звони) Молим г. посланике да се умире. Посланик Подунавац према мањини: Пришипетље Раухове. Др. Миладиновић према већини: Кујеновци.)

Посланик Б. Поповић: Пребацује нам се у извештају, што је потрошено 17.000 круна на оправке неких зграда у манастиру Ораховици. Тога манастира земља се није могла издати под закуп док се те зграде не оправе, и ми смо морали оправити те зграде да би ту земљу што боље под закуп издали, а нисмо унели све у расход зато, што је то опет једна инвестиција која доноси извесну добит, те смо и ово издавање поделили на више година као што се то ради свуда, у погледу онога што се пребацује да има необрачунаних 15.000 код мога пријатеља Саве Стојаковића, доиста њему је издато 15.000 круна и он је уложио и отплаћује увек кад год се која зграда доврши, и он отплаћује из назначеног завода, а не из свог џепа. (Повици из већине: Каква је то манипулација? Који је то новчани завод?)

Председник: Господо посланици, ја вас морам упозорити да и ја са председничког места нисам кадар пратити расправу због непрестаних упадица говорнику у реч.

Посланик Б. Поповић: Има код појединих манастира неке своте, које су издате као на пример за Раковац 3.227 кр. и још неки манастири; пита се даље, зашто то није унето у изравнање и говори се, како смо ми то бајаги прокријумчарили да би био већи приход. То не стоји, а не стоји зато, што су те с једне стране старе оправке које су се у овој години исплатиле, а с друге стране то су такве оправке за које се мора решити на који ће фонд спасти. Већином спадају на фундус инструктус. У тај фундус улазио је новац не само од продатих справа за обрађивање земље, него и од продатих плодова, који су се затекли у манастирима приликом увођења у живот новог стања, све оно што је било сувишно кад је настала уредба и што се требало продати све је то унето у фундус. (Чује се: Могло је ући и у приход). Не може у приход него је унето у фундус. (Р. Марковић: То није правилно.) Ми смо тако радили, а ви радите како за боље нађете. Ми нисмо хтели стварати извештајне приходе него смо хтели стварне приходе.

Председник: Молим г. посланика Р. Марковића да не упада говорнику у реч. Нека помисли да ће и он доћи на ред и да ћу га ја онда морати штитити од упадица с друге стране.

Б. Поповић (наставља): Те оправке не могу да буду унете у чиста издавања а на рачун прихода од г. 1909. (Жагор.. Н. Петровић: Колико сте издали на оправке?) Па то стоји у извештају. Ево ви сте нашли да је упропаштено 4.000 па 12.000 К. и т. д. Код манастира Раковца има неки дуг од 5.000 К. и питате се од куда је тај дуг и о том дугу има да се спроведе истрага. Она до сада није могла бити спроведена с једне стране зато, што онај који је помешан у ту ствар није хтео долазити, а с друге стране, час један час други изасланик није могао доћи. Кад буде спроведена истрага видеће се у чему је ствар. Ту је купљена једна кућа да се спасе дуг и онда се морало позајмити да се кућа може купити. Кад је кућа продата требало је вратити зајам фондовима, али то није учињено него је новац потрошен. Зато је потребно да се истрага изврши.

Каже се, зашто управни трошкови свих манастира иду из заједнице? Зашто на сваки манастир не би били ти трошкови распоређени? Ми смо пошли с тога становишта, да сви манастири заједно сачињавају једну заједницу, и онда се одатле мора плаћати за све манастире, али смо тражили да се и парцеларно мора у свима манастирима спровести. После смо установили друго начело и казали, да сваки манастир треба себе да издржава. Онај, који то не може, нека се простире онолико, колико му је приход. Али то начело нисмо могли спровести до сада зато, што епископи нису хтели да нам помогну у томе; а ја држим, да ви добро с њима живите, па ће вас потпомоћи, па се онда неће метати по два до три калуђера у манастир, који то не може издржати, него ће их распоредити по већим манастирима, а у мањима ће метнути само једнога.

Да напоменем и то, да су и лугари плаћени из тих каса. Ти лугари нису били само дотичног манастира лугари, него су имали дужност, да чувају и добра суседних манастира. Н пр. у Беочину је било три лугара, а ми смо поставили двојицу, јер ће и онај лугар суседног манастира да чува и ова манастирска добра. С тога се узима, да ти лугари нису само дотичног манастира, него да су то автономни лугари.

Каже се још, зашто ти предујмови? Предујмови су за винограде. Виногради су се морали обрађивати. Ми смо неколико пута ургирали, да се то обрачуна, али они нису то обрачунали. Најзад је донет закључак, да се прода вино и да се прво врате предујмови, па оно што остане, да иде у чист приход. То ми нисмо могли извршити, а ви изволите извршити. Али предујмове морате давати, ако хоћете да сачувате винограде.

* * *

Божидар Поповић: Славни саборе! Мене би и сувише далеко одвело, кад би хтео следити предговорнику с оне стране г. Радославу Марковићу, јер ја сам гледао да разјасним онај извештај, који је нама штампан поднет, а г. Марковић о томе извештају ама баш ништа не рече. Г. Марковић је износио нешто сасвим ново. И да је и он сам сматрао да је од важности оно што је овде сад изнео, он би предложио да се и то штампа, па да и ми можемо на то дати свој одговор. Међутим он је то само онако набацао, и сад треба о томе да се разговарамо.

Он је, на пример, казао чак и то, да је др. Жарко Миладиновић, мој посланички друг, рекао, да ми хоћемо да се извучемо испод саборске контроле, те да због тога не дамо да се рачуни овде надпрегледају. Међутим г. др. Жарко Миладиновић није то казао, већ је рекао, да сабор нема права финалисати манастирске рачуне, али право надпрегледања има, јер по саборском устројству саборски одбор има да финалише те рачуне, јер он има права да прави и прорачун за манастирске потребе. То је, уосталом, усвојила и ова поштована већина, јер о манастирском прорачуну за ову годину није било ни речи у овом сабору, него је то тек онако прошло, како је саборски одбор установио и није се ни говорило о томе.

Г. Марковићу је главно било, да докаже, да она свота, коју смо ми иставили као чист приход, не постоји и да нема толико чиста прихода, па је узео да критикује закључне рачуне, за које, уосталом, сви признајемо да не вреде и да треба друге саставити. И ја сам за то, да се саставе други закључни рачуни, али по начелима како је то закључио саборски одбор 21. маја. (Гласови из већине: Па што нисте поднели?!) Нисмо ми то штампали, нити смо поднели сабору. Изволите наћи спроведбено писмо, па ћете видети, како је то дошло. (Ј. Бањанин: Па како је то дошло пред сабор?) Мени то није познато. Изволите видети спроведбено писмо.

Председник: Овај је извештај, заједно са извештајем саборског одбора, предложен сабору.

Б. Поповић: Саборски одбор није решио да се тако ради. Ја не знам, како је до тога дошло. (Валеријан Прибићевић: На чији је трошак штампано? Жагор.)

Председник: Молио бих г. посланике, да буду мирни и да мирно саслушају разлагања г. посланика.

Б. Поповић: Пребацује се члановима саборског одбора, што су они ишли да сами спровађају издавање под закуп манастирских земаља. Каже се, да је на тај начин трошено много више новаца. Вели се, зашто то није давано надзорницима народно-црквених добара. Ти надзорници народно-црквених добара, када су радили овај посао, вукли су исте дневнице и путне трошкове, као и чланови саборског одбора, дакле, ту се није ништа уштедило. А ја сам и раније већ казао, зашто им нисмо тај посао дали. Нисмо им дали зато, што надзорник није хтео то да изводи онако, као што треба, јер се видело још у почетку, кад се прорачун износио, да је он чак и оне ставке, које су ту биле, хтео да искрене друкчије и ми смо онда морали сами да саставимо тај прорачун, а нисмо се могли ослонити на њега, јер је он у начелу био против те уредбе.

Имам само још две-три напомене.

Г. Марковић је пребацио, да се у новчане заводе унапао новац од закупнине без икаква допуштења. Ја сам још пре педне казао, што је он извесно пречуо, да смо имали допуштење и да је саборски одбор казао, да сваки изасланик може унети закупнину, за коју он одговара, у онај новчани завод, за који он мисли, да је сигуран. Међутим, оно што он навађа, да је 80 хиљада круна ушло у вршачку српску банку, та свота није ушла од закупнине, нити је то иједан изасланик уложио, него је саборски одбор наредио, да се одавде тај новац пошље, и то је и учињено. Новац је одавде слат не само вршачкој српској банци, него и другим заводима.

Пребацује се даље, зашто није новац уложен код „Српске Банке“ у Загребу. Ево зашто: „Српска Банка“ је отказала улог, јер неће да плаћа 5% камате. Она каже: Ја сам сувише велики завод, а да могу толику камату плаћати. (Б. Будисављевић: Ви сте отказали!) Она се ставила на то начело, да је она већи завод и да неће толику камату да плаћа, а ми смо били тога становишта, да нам сваки завод мора плаћати једнаку камату на улоге. (Б. Будисављевић: Главно је, какву гаранцију даје који завод!) Само се пазило, да се у мање заводе мање улаже, а у веће заводе се већи улози дају.

Из „Кикиндске Штедионице“, рекао је г. Марковић, извадили смо новац зато, што није наш партајски завод.

Пре свега то није српски, него јеврејски завод. А ми нисмо извадили новац из тога завода, него смо тражили камату, јер за десет година тај завод није плаћао никакву камату на улог. Кад смо потражили ту камату, завод је тражио да му оставимо времена и ми смо му оставили онолико времена, колико је тражио, само да нам ту камату плати. Дакле, не стоји оно, што је казао г. Марковић. (Рад. Марковић: Па кад сте тражили камату?) Пре 3—4 године. (Рад. Марковић: Па зар сте ви трпели, да неколико година не плаћа камату?!)

Ја сам казао већ, да нећу одговорити на све примедбе г. Марковића, јер ни он доиста није придавао никакве озбиљне важности тим својим примедбама. Да је он озбиљно схватио ту ствар, он би све оно, што је овде изнео, донео као свој предлог ревизионом одбору, па би то било штампано и онда бисмо могли о томе опширније говорити.

Славни саборе! Ако би тако сви одбори радили, као што је овај ревизиони одбор радио, онда би они могли да донесу предлог са неколико редака, па после у сабору да надовезују пуна кола и да нам кажу: Одговарајте на то! На то се не може одговарати. Зато ја остајем при своме предлогу и усвајам допуну г. др. Мите Мушицког.

Изашла је из штампе и пета свеска

САМОУКИ НЕМАЦ

и разашиље се свима претплатницима

Цена је свакој свесци 60 потура.

Поруџбине ваља слати на

Косту Перу Нови Сад.

Стечај

Из стипендијске задужбине **Гедеона Дунђерског (Геце)** расписује се стечај на једно стипендијско место.

Стипендија износи годишње 1000 круна за ученике гимназијске, реалне, економије, занатлијске, трговачке или ма које врсте више стручне школе.

Молби ваља приложити: 1. крштено писмо; 2. школска сведочанства од последње две године; 3. сведочанство од политичке власти о сиромаштву, у ком треба да је означено и то, колико деце имају родитељи молиочеви; и 4. лекарско сведочанство о здрављу и накаламљеним богињама. Ко не приложи макар једну од наведених сведоџаба нек последице припише себи самом. Све сведоџбе треба послати и у оригиналу и у обичном препису. Оригиналне сведоџбе врате се молиоцима, пошто се упореде с преписима.

По вољи завештачевој имају првенство на ту стипендију ученици из породице му, и то десцендентални потомци његови, а затим ученици родом из Сентомаша, ако имају особине, које се од таких у основном писму траже, што се такођер треба сведочанством доказати.

Питомци ове задужбине морају слушати своје науке у заводима у Угарској, а стране више школе могу похађати тек с дозволом кр. угар. министарства просвете и црквених послова.

По наредби министарској не сме ни један питомац уживати две или више стипендија у једно исто доба.

Сваки питомац добија „Питомачка правила“, којих се мора строго придржавати.

Рок овоме стечају траје до 19. јула (1. августа) о. год.

Молбе које стигну после истеклог рока неће се усети у обзир.

Од Књижевног Одбора Матице Српске, у Новом Саду 14 (27) јуна 1910.

Председник Матице Српске:

785 2—3 **А. Хаџић**, с. р.

Стечај.

Расписује се из стипендијске задужбине **Васе Јагазовића и жене му Саранфиле** стечај на два места за економску, једно за трговачку и једно за занатлијску струку са годишњом стипендијом од 600 круна.

Молби ваља приложити: 1. крштено писмо; 2. школска сведочанства од последње две године; 3. сведочанство од политичке власти о сиромаштву, у којем ваља да стоји и то колико деце имају молиочеви родитељи; и 4. лекарско сведочансто о здрављу и накаламљеним богињама. — Ко не приложи бар једну од наведених сведоџаба, нек последице припише себи самом.

Све сведоџбе треба послати и у оригиналу и у обичном препису. Оригиналне сведоџбе вратиће се молиоцима, пошто се упореде с преписима.

По вољи оснивачевој сваки од питомаца мора бити Србин православне вере а из земље под св. круном Стевановом, изузимајући једино децу покојникова сестрића Исидора Радмановића.

Стипендисте морају своје науке слушати на каквом школском заводу у земљама под круном св. Стеванв, који одреди Матица Српска.

Првенство при избору имају деца Исидора Радмановића, сестрића завештачева; за тим деца његова кума Дамјана Јеврића, пароха у Јамини, његова кума Стевана Влајковића у Гуњи, ако се искажу, да су сиромашни и за науку способни.

По наредби министарској не сме ни један питомац уживати две или више стипендија у једно и исто доба.

Сваки питомац добија „Питомачка правила“, којих се мора строго придржавати. Рок овом стечају траје до 19. јула (1. августа) о. год.

Молбе, које после истеклог стечаја стигну, неће се узети у обзир.

Од Књижевног Одбора Матице Српске. У Новом Саду, 14. (27). јуна 1910,

Председник „Матице Српске“:

786 2—3 **А. Хаџић**, с. р.

Стечај.

Расписује се стечај на евент. **једно** место из стипендијске задужбине **Катарине Д. Јовановић**.

Годишња пристојба сваке стипендије чини 400 круна.

Одређена је за учитељске приправнике и приправнице, који су Срби и Српкиње православне вере, родом из Босне или из земаља под круном св. Стевана, и који се обвежу, да ће по свршетку наука најмање шест година дана на којој српској православној школи у Босни учитељевати. Питомци ови и питомице имају своје науке слушати и свршавати на српској православној учитељској школи засад у Сомбору, Пакрацу или Карловцу а с временом кад се у Босни подигне учитељска школа за образовање учитеља и учитељица за српске школе православне вероисповести, имаће науке своје на том заводу свршавати.

Молби ваља приложити: 1. крштено писмо; 2. школска сведочанства од последње две године; 3. сведочанства од политичке власти о сиромаштву, у ком ваља да стоји и то, колико деце имају родитељи молиочеви; 4. лекарско сведочанство о здрављу и накаламљеним богињама. Ко не приложи бар једну од наведених сведоџаба, нек последице припише себи самом.

Све сведоџбе треба послати и у оригиналу и у обичном препису. Оригиналне сведоџбе вратиће се молиоцима, пошто се упореде с преписима.

По наредби министарској не сме ни један питомац уживати две или више стипендија у једно и исто доба.

Сваки питомац добија „Питомачка правила“, којих се мора строго придржавати.

Рок овом стечају траје до 19. јула (1. августа) о. г.

Молбенице, које стигну после истеклог рока неће се узети у обзир.

Од Књижевног Одбора Матице Српске у Новом Саду, 14 (27) јуна 1910.

Председник Матице Српске:

788 2—3 **А. Хаџић**, с. р.

Стечај.

Расписује се стечај на два места из стипендијске задужбине **Бене Брановачког и жене му Иде рођ. Вујић из Сенте**, једно за ученике горње реалке с годишњом пристојбом од 1200 круна, а друго за слушаоце економске велике школе с годишњом пристојбом од 1600 круна.

Молби ваља приложити: 1. крштено писмо; 2. школска сведочанства од последње две године; 3. сведочанство од политичке власти о сиромаштву, у ком ваља да стоји и то, колико деце имају родитељи молиочеви; 4. лекарско сведочанство о здрављу и накаламљеним богињама; 5. службено уверење о евент. ородству са завештачима. — Ко не приложи бар једну од наведених сведоџаба, нек последице припише себи самом.

Све сведоџбе треба послати и у оригиналу и у обичном препису. Оригиналне сведоџбе вратиће се молиоцима, пошто се упореде са преписима.

Првенство на ту стипендију имају крвни сродници завештача Бене Брановачког и жене му Иде рођ. Вујић, затим ученици родом из Сенте и најпосле само још ученици становници бившег крунског дистрикта бачког.

Питомац који добије стипендију за горњу реалку, мора се лично и потписом својих родитеља или њихових заменика обвезати, да ће после апсолвирања горње реалке изучити економску велику школу било у отаџбини било у иноземству. Ради изучавања у иноземству мора имати дозволу високог угарског краљ. министарства богоштовља и јавне наставе.

Изабрани питомац добијаће стипендијску пристојбу у једнаким месечним оброцима на десет месеци унапред на признаницу с потврдом школске власти из благајнице српске црквено-школске општине (задужбине Бене Брановачког и жене му Иде рођ. Вујић) у Сенти. Сведоџбе пак има питомац редовно слати Матици Српској у Нови Сад.

По наредби министарској не сме ни један питомац уживати две или више стипендија у једно исто доба.

Сваки питомац добија „Питомачка правила“, којих се мора строго придржавати.

Рок овом стечају траје до 19. јула (1. августа) 1910.

Молбе које стигну после истеклог рока, неће се узети у обзир.

Од Књижевног одбора Матице Српске у Новом Саду 14 (27). јуна 1910.

Председник „Матице Српске“:

790 2 3 **А. Хаџић**, с. р.

Стечај.

Расписује се стечај на два места стипендијске задужбине **Павла Јовановић** са годишњом пристојбом од 1200 круна за слушаоца политехнике.

Молбеници ваља приложити ове сведоџбе: 1. крштено писмо; 2. школска сведочанства од последње две године; 3. сведочанство од политичке власти о сиромаштву, у ком ваља да стоји и то, колико деце имају родитељи молиочеви; и 4. лекарско сведочанство о здрављу и накаламљеним богињама. — Ко не приложи бар једну од наведених сведоџаба, нек припише последице себи самом.

Све сведоџбе треба послати и у оригиналу и у обичном препису. Оригиналне сведоџбе вратиће се молиоцима, пошто се упореде с преписима.

По вољи извештачевој морају му питомци слушати политехнику у Бечу или Прагу и на крају сваке године поднети „Матици Српској“ расправу на српском језику ма из ког предмета, који су слушали. Теме за те расправе ваља да су од општег садржаја и значаја.

По наредби министарској не сме ни један питомац уживати две или више стипендија у једио и исто доба.

Сваки питомац добија „Питомачка правила“, којих се мора строго придржавата.

Рок овоме стечају траје до 19. јула (1. августа) о г.

Молбенице, које стигну после истеклог рока, неће се узети у обзир.

Из седнице Књижевног Одбора Матице Српске, у Новом Саду, 14. (27.) јуна 1910.

Председник „Матице Српске“:

787 2 3 **А. Хаџић**, с. р.

Стечај.

Расписује се стечај на евентуално **једно** место из стипендијске задужбине **Гавре Романовића** за слушаоца економских, занатлијских или трговачких школа с год. пристојбом од 800 круна.

Молби ваља приложити: 1. крштено писмо; 2. школска сведочанства од последње две године; 3. сведочанство од политичке власти о сиромаштву, у ком ваља да стоји и то, колико деце имају родитељи молиочеви; и 4. лекарско сведочанство о здрављу и накаламљеним богињама. — Ко не приложи бар једну од наведених сведоџаба, нек последице припише себи самом.

Све сведоџбе треба послати и у оригиналу и у обичном препису Оригиналне сведоџбе вратиће се молиоцима, пошто се упореде с преписима.

По вољи завештачевој имају првенство на стипендију, при једнакој способности, ученици родом из Вуковара.

Питомци ове закладе морају слушати своје науке у школама у Угарској, а школске заводе у страним земљама моћи ће полазити само с дозволом високог краљ. угар. министарства просвете и црквених послова.

По нлредби министарској не сме ни један питомац уживати две или више стипендија у једно и исто доба.

Рок овоме стечају траје до 19. јула (1. августа) о. г.

Молбе које стигну после истеклог рока, неће се узети у обзир.

Од Књижевног Одбора Матице Српске, у Новом Саду 14. (27). јуна 1910.

Председник „Матице Српске“:

789 2—3 **А. Хаџић**, с. р.

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.

бора и сабор одгоди. Говори се, да Бинерт има за то већ и овлашћење и сабор ће одгодити већ сутра, ако се изненадно не нађе какав излаз. У то је пак тешко веровати, кад се има на уму велика заоштреност између Немаца и Словена.

Бојкот против Грка Из Солуна јављају: Комитет за бојкот одбио је циркуларно наређење турске владе о престанку противгрчког бојкота. Штавише, известио је комитете за бојкот у Смирни, Бејруту, Битољу и Јањини да треба продужити и одржати бојкот, све док се критско питање коначно не реши повољно за Турску. Исто тако и турска штампа спори турској влади право да силом спречи бојкот.

Вести из места и са стране.

Нови лекови.

Медицина за унутарње болести веома се нагло развија. После Ерлиха и његовог лека против сифилиса, стижу озбиљни гласови, да су пронађена два серума. Из Рима јављају, да је млади професор Фишера у академији лечника изнео нов начин лечења противу рака, који је начин он опробао код животиња, па код људи и да је у најтежим случајевима успео. Лек се састоји у бризгувању серума. Академија је примила повољно предавање и доказивање младога изученјака. — У Паризу је научењак Артус држао предавање у академији наука о новим серуму против змијиног отрова. Износио је, како је у многим случајевима постигао увек успех

Град и олуја.

Град који је ово дана падао у Марошвашархељу ухватио је сву околину и све усеве је уништио. Штета износи од прилике по милиона круна. У Шаторељаујхељу је била ово дана тако велика олуја, да је један човек и погинуо од грома. У Бутки је пак тако јака била олуја, да је дрва чупала из корена. Једну жену је једно дрво убило.

Лепо је читати..

Како је лепо читати, да је пронађен лек против крвне болести. Та било је речи о проналазачу тога лека. Зове се Ерлих. И то ће име бити запамћено у човечанству.

Како је лепо, јест! Крвна болест у разним својим облицима до лудила и до трухлежа живог тела, сад је нашла на мељ. У борби са природом је човек и опет однео победу. Крвна болест је тамнила вековима људство, и сад, сад је тој болести потсечен корен.

Значај тога лека хоће ли знати људи ценити? Знаће, и треба да знају нарочито они, који недужно морају испаштати греке својих старих.

Од кад ли се многи дигли и већ дуго трудили да живе чисто, да граде здраве станове, да избегавају све што је прљаво, да потпомажу науку... Али се опасна болест само кезила и већма тамнила повећавајући из дана у дан број својих жртава. Где се та болест угнездила, тамо се трудила да вечито остане... Ту је повратни тифус, ту лудило, ту сифилис...

Ерлихов лек! Где је поникао? У друштву где наука високо стоји, где је чистоћа, где кипти воља за здрав живот.

Тај лек није могао поникни у друштву где људи не маре како живе, где се не знају хранити, где не знају куће градити, где не знају кућу чисто држати, где се не знају одевати, где верују да морају да буду бедни, потишени, сиромашни, ситни духом; где не знају да је човек део велике природе, и да се он може борити с природом. У таком друштву лек, као што је Ерлихов, није могао поникни

Прва битка са највећом болести људског тела је извојевана. Доказало се, да се велики непријатељ може сузбити. То је главно...

И сад ће грабити за тај лек и они, који су својим животом највише допринели и допринашају да се непријатељ као што је крвна болест, одржава. Грабиће да се излече.

И излечиће се свако, и треба да се излече и лепо је излечити се Али људи чистим рукама морају да се машају за тај лек. Морају научити живети. Морају научити да себе воле. Док то не буде тешко да ће им помоћи чак и Ерлихов лек.

Дакле, лепо је читати да је пронађен Ерлихов лек против крвне болести...

Крађа штемплова.

Ово дана открили су код дебрецинске железничке станице једну сензационалну крађу. Из одељења за књиговодство нестало је штемплова у вредности од 30 хиљада круна, где су све признанице остављане. Сумња је одмах пала на чиновника Фрању Мандокија, јер су све те признанице ишле преко његових руку. Он је са већ исплаћених признаница скинуо штемплове и штамбил је са њих отклонио и тако их опет донео у промет. На проневеру су тако нашли, што су тражили квиту једног подузећа од 150 хиљада круна и онда су приметили, да су штемплови скинути Мандокија су одмах ухапсили, предали га кр. одветништву, а истрагу воде и против осталих чиновника. Мандокијев стан су одмах преметали, али нису ништа нашли. Исто тако преметали су и стан његових зетова, од којих је један адвокат, а други трафикант, но и код њих нису нашли употребљених штемплова. Железничка је управа одмах прегледала и остале признанице и до сад је утврдила да са признаница од 800 хиљада круна фале штемплови у вредности од 30 хиљада круна. Код варошког рачуновођства су нашли лажне штемплове. Утврђено је, да су и код издавања бесплатних карата код железнице учињене неке злоупотребе, те су више чиновника суспендовани.

Чипарели умро.

У Милану је јуче умро Јован Чипарели најславнији астроном новијег доба. Његова смрт је велик губитак за науку, која је за његово доба, његовим трудом јако напредовала. Био је други астроном на миланској звездарници, а од 1862 год. управитељ тог завода Рад и проналасци му на пољу астрономије учинили су га астрономом светскога гласа.

Железничка несрећа.

У близини Клевеланда у Америци сударио се брзи влак са теретним До сада су извукли испод рушевина 30 мртвих и 70 рањених.

Убила своје дете.

У Мартовашару је дознала жандармерија, да је Јулија Михалец своје дете убила, па су је одмах узели на одговорност. Но она је тврдила, да је дете дала у једно сиротиште у Пешти. Жандарми су хтели жену да воде у Пешту, но она је на путу признала, да је дете убила и закопала га и одвела је и жандарме на то место. Дете су нашли са разлупаном главом, а жену су одмах одвели у затвор.

Самоубица од 102 године.

У горњој Угарској, у једном мањем месту обесио се Јосиф Решовски старац од 102 године. Не зна се шта га је навело на овај корак.

Одговорни уредник: Константин Брадваровић.

Трговина.

Нови Сад, 22. јуна 1910. године.

Пшеница прве каквоће стара 17 к 20 п до 17 к 40
Пшеница нова 16 к 20 п до — к — п.
Пшеница средња — к — п — до к — п
Пшеница лакша 15 к 40 п до — к — п.
Наполица нова — к — п до — к. — п.
Јечам стари 12 к 20 п до 13 к 40 п.
Зоб стара 13 к 10 п до 13 к 20 п
Кукуруз у зрну 10 к 20 п до 10 к 40 п
Кукуруз у клипу нов — к — п до — к — п
Маст 184 к — п до — к — п.
Сланина 180 к — п до 182 к. — п
Сланина пушена 180 к — п до 182 к п.
Пасуљ 16 к — п до — к — п
Кромпир — к — п до — к — п
Свињи угојени тешки 120 до — п.
Свињи средњи 112 до 116 п
Свињи лаки 108 до 112 п
Теоци 86 88 по килу
Овци пар 36 38 пр. пар.
Јагњци 56 – 58 по пару.

Стање воде под Новим Садом

21 јуна било је 5 30
22 јуна било је 5 28

нички служе, целивати драгог покојника и на његовом гробу заверити се, да ће исто тако верно, исто тако поштено и одано наставити онде, где је он стао.

Драги и мили Лазо!

Нећемо сузе да проливамо, али се заветујемо да ће нам твој узорити рад свагда служити за пример и да ће успомена на твој јуначки карактер вазда међу нама живети.

Хвала ти за све оне племените подвиге, које је твоја поштена душа претрпела у народној борби; хвала ти, што си увек заостављао своје личне интересе, па чак и интересе своје миле породице, која те данас горко оплакује, када се тицало народа и његових великих интереса; хвала ти, што си се показао достојан свога великога оца и створио својим кратким али радним животом пример омладини, како се треба за народ одушевљавати и како му треба верно служити. Хвала ти, што си и као човек живео идеалним несебичним животом и био у сваком погледу узор племенитости. Узоран син, који се угледао на своје честите и ваљане родитеље; примеран муж, који је своју верну љубу обасипао нежношћу и љубављу; добар отац, који је душу полагао за децу своју; пажљив и нежан брат, искрен и одан пријатељ.

Пред оваквим врлинама и сама смрт губи своју разорну моћ, она поништава тело, али не може да утрне светлу успомену, која ће вазда међу нама живети и сећати нас на твоју поштену душу и на твоја праведна дела.

Вечна ти успомена међу нама мили и драги Лазо!

Хвала ти и слава ти!

* * *

Говор Боке Милосављевића на гробу.

Тужни зборе!

Јесна је суза тешка
Што ј' младо жиће пало,
Друга је јоште тежа,
Што нам је таких мало!

З. Ј. Ј.

Једно племенито срце престало је кукати. Изненада, као гром из ведра неба, оте нам црна судба из наше средине једног од најомиљенијих другова, пријатеља, великог родољуба; оте нам за навек нашег никад незаборављеног Лазу Цвејића.

Од овог страшног и црног удара судбине, не могући се прибрати, ми сви, који смо га тако силно волели, не можемо чисто да верујемо у ову грозну јаву; не можемо, да се помиримо са том помишљу, да Лазе нема више у животу, ни међу нама.

Дубоко осећајући велики бол, којег нам свима без разлике зададе неочекивана, тако изненадна, страшна смрт — ево је и вредна вршачка српска црквена певачка дружина похитала да своме љубљеном председнику отпева последњи поздрав, и умолила је мене слабачког у речима, да се са овим великим Србином, са врлим покојником и својим одличним председником у њено име опростим, што ево тешко уцвељеним и тужним срцем чиним.

Покојник је био веран тип свога блажене успомене дичног оца Ђуре. И по карактеру и по родољубивим осећајима и по племенитости душе, а поврх свега тога по неизмерној љубави ка песми и поетичним идеалима. Та његова идеална љубав ка песми, — наглашујем ка српској песми — истакла га је видно у прве редове протагатора српске песме, те је сљедствено томе и истакла га на највидније место, за председника ове у Српству једне од најстаријих певачких дружина.

Драги Лазо!

Твоја изненадна смрт ишчупала нам је из народног тела један од најважнијих дамара друштвеног крвотока, губитак тебе значи много врло много, а бојати се да те ни лако ни за дуго не можемо надокнадити. Твоја смрт оставља у срцима наших вредних певачица и певача, као и многих пријатеља ове установе, велику празнину, огромну рану, коју дуго не можемо залечити, као ни ону рану кад смо твог дичног родитеља гробу предали.

Твој мили поглед, вечито пријатељски племенити осмејак, неће нас више освежавати и на већу љубав песми подстицати, јер су твоја слаткоречива братска уста за немила за навек. И ми, сви твоји верни и одани пријатељи, предајући твоје младо тело вечности, морамо се помирити са црном, грозном судбом, да те више немамо, али бар то ћемо верно умети очувати — а то је пуно пијетета и љубави, поштовање успомене твоје сени, којој нека свевишњи подари рајско насеље. Вечна ти успомена!

Мир пепелу твоме!

Слатко спавај у покоју!

Тражи се КОМПАНИСТА

за једну 50. год. **постојећу мануфактурну радњу**, која прави 120.000 круна обрта. Исти треба да има **25—30.000** круна капитала. 854 1—3

ЗАСТУПНИК

који и није у послу искусан, али зато да је познат и отменим круговима приступачан, тражи се за продају специјална вина уз високу провизију или фикс плату, за Нови Сад и околиву. Рефлектанти нека се обрате на друштво

Произвођача Токајског вина Д. Д.
852 1—3 **Vertribs-Abteilung**
Budapest V. Lipot körut 2.

Оглас.

Потписана срп. прав. црк. општина расписује дражбу на мањак, за дан 24. јуни (7. јул) после подне у 2 сата у канцеларији црк. опћине, ради подизања громобрана на црквеном торњу

Извична је свота 600 круна.

Сваки, који жели дражбовати, има положити 100 круна у име јамчевине пре почетка дражбе која ће се досталцу и на даље задржати.

Црквена опћина задржава себи право избора подузимача.

Православна срп. црк. опћина у Тор. Брестовцу (код Панчева) 13. (26) јуна 1910. године.

Живан Грујица, перовођа. **Младен Петровић**, председник

793 5—5

Тражи се вјежбеник!

Потписано заступство осигуравајућег друштва у Новом Саду потребује за своју пословницу једног МЛАЂЕГ ВЈЕЖБЕНИКА.

Од истога се захтјева да имаде барем четири разреда средње школе. Рефлектанти нека управе своје писмене понуде на потписано заступство најдаље до 15. јула по новом календару или нека се особно представе у пословници Нови Сад Кошута Лајоша ул. бр. 47. и то за вријеме уредовних сати сваки дан од 8—12 пре и од 3—6 по подне.

Главно заступство у Новом Саду „КРОАЦИЈЕ“
осигуравајуће задруге у Загребу
815 3—3 Светозар Букић.

ПУШИТЕ И ЗАХТЕВАЈТЕ
најбољи и најздравији цигар папир

„Redly“

Добија се у свима трафикама
1604 61—100

У пажњу!
50.000 пари ципела.
4 пара за само 7 кр. 50 п.

Због обуставе плаћања више великих фабрика опуномоћен сам да једну велику партију ципела јако испод цене коштања распродам Зато продајем сваком 2 пара мушких и 2 пара женских ципела за шњирање кожа браун или цана галошираних са јаким кованим ђоном, врло елегантне и најновиа фазова. Величина по нумерама Сва четири пара коштају само **7 кр. 50 пот**. Разашиљањем са поузећем. 602 8—3

A. GELB, Schuh Export, Krakau Nr. 317.
Размена дозвољена, новац се враћа.

КРИСТАЛНА
изворна минерална вода

даје апетит. Поправља стомак. Више од хиљаде доктора препоручују Добити се може у свакој шпецерајској и деликатеса трговини, у бољој гостиони и кафани. Главно стовариште: **Бауер Ђула**, Нови Сад, **Св. Лукача** извор кристалне минералне воде д. д. Budapest, даље за Хрватску и Славонију у Митровици Велимир Радак и Син
у Винковце Карл Гринфелд
у Вуковару Едуард Бар и Син
у Броду н/С Марко Друкер
у Осеку Краус и Најман. 693 5—8

ЗЕМЉЕ У АРЕНДУ
на Ченеју са потребним зградама

78 јутара **издаваће се 2. августа**. На истом салашу имаће прек два велика ланца **мељаре**, коју такођер на више година желим издати.

3—4 августа издајем 100 јутара са припадајућим за економију потребним зградама, у Крушедолу под закуп, укупно а и на парцеле

5 августа издајем под закуп 9 јутара земље у планини и то све по најповољнијим условима

Тоша Жикић
856 1—3 власник, Ср. Карловци

Ad C. O. 1271/зап ex. 1910.

Дражбени оглас.

Овим се објављује, да ће *се земља стипенд. закладе* **Јована и Марије Трандафил**, која лежи у хатару слобод. крал. вароши Новога Сада и то 1) у потеву *Мртваљош* под парц. бројем 5596—5597/6. у површини од 121 1708/2500 т зв. новосадских ланаца или 190. 208/1600 кат. јутара; 2) у потеву *Најгрунд* под парцел. бројем 5153—5155/5. 5153—5155/4. 5153—5155/3, 5153—5155/2, 5153—5155/1 и 5154 у површини од 206. 450/2500 т зв. новосадских или 322. 250/1600 кат. јутара и 3) *у потезу Беле Њиве и Ривице* под парц. бр. 4781—4783, 4916—4917, и 4962 (са обадве стране старо-керског друма) у површини од 137 52/2500 т. зв. новосадских или 214. 152/1600 кат. јутара заједно са економским зградама, које се на овој земљи налазе:

Издавати под закуп путем јавне усмене дражбе у четвртак 29. јула (11. августа) ове године пре подне у 10 сати у епархијској писарници (епископском двору) у Новом Саду.

Земља се издаје на три евентуално на шест година дана почевши од 1 октобра 1910 године и то у три комплекса као што је горе наведено (Мртваљош за себе, Најгрунд за себе, Беле Њиве и Ривица за себе). Сваки дражбователь дужан је у име вадијума (жаобине) при почетку дражбе положити у руке изасланикове 1000 (хиљаду) круна за сваки комплекс засебно

Остали услови као и ситуациони план земље могу се до дана дражбе видети у епархијској писарници у Новом Саду, а услови и у канцеларији надзорништва народно црквених добара у Карловцима.

Карловци, 11. (24) јуна 1910.

Лукиан
855 1—3 патријарх.

ТОКАЈАЦ КРАЉ ВИНА.

Што је млеко за њежну децу, то је Токајац који је од лекарски капацитета препоручен као медицинално вино за одрасле људе. Законским захтевима одговарајући Токајац је лековит за старе као и за младе, с тога не би требала ни једна боља кућа да је без њега. Прави и некварени Токајац је лековит нарочито за оне који имају слаб желудац, који су малокрвни и који немају апетита. Пијењем Токајца постизава се веселост која чини живот слађим а и млађим, код малих као и код великих. Произвађање наших вина стоји под државним надзором и проглашена су од в. к. угарског министарства привреде као једина медецинална вина која не само да се одликују својом лековитошћу већ и својим одличним укусом пружају пријатно уживање онима који га пију. Да би се сваком омогућило да тај алем, међу винима, на **шару земаљском** што лакше набави то смо се постарали, да две колекције најбрижљивије састављене створимо. Тако да смо у стању на све стране на захтев отправљати franco паковање и franco подвоз и то:

Колекција № I. 9 круна

једна боца	0·5 L	петого:	меде.	самороднера	Без икаква друга трошка са поузећем или напред послатом свотом.
једна боца	0·5 L	осмого:	„	„	
једна боца	0·25 L	петог:	„	аусбруха	
једна боца	0·25 L	осмог:	„	„	

Колекција № II. 6350 круна.

пет боца	0·7 L	петого:	меде:	самороднера	без икаква трошка за паковање franko штација плативо за 30 дана по исављању рачуна.
пет боца	0·7 L	осмого:	„	„	
пет боца	0·5 L	петого:	„	аусбруха	
пет боца	0·5 L	осмого:	„	„	

Друштво за произвађање токајског вина д. д.
Vertribs Abteilung Budapest, V. Lipot-körut № 2.

Одликовано од више држава. Захвала и признање од велике, и од највише господе.

Ваљане заступнике, који имају познанства и приступа у отмене друштвене кругове могу кроз препоруку наших вина, велики доходак евентуално и фикс плату получити. 851 1—3

КО ЖЕЛИ ДА УШТЕДИ

и да не обиђе свога младог Србина трговца, нека потражи најновију српску помодно-мануфактурну, платнарску и мушког штофа трговину, где ће се уверити, да заиста најлепше, најновије и најјефтиније може пазарити у радњи 815 1—1

ДУШАНА С. МАРКОВИЋА
КОД СРЕМЦА
НОВИ САД
Кошут Лајоша улица број 37.
Винклерова пивара.